

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní Mgr. Helenou Konečnou ve věci

žalobce: **A. S.**

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, 140 21 Praha 4

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného o námitkách ze dne 10. 7. 2024, č. j. OSZ-136652-38/M-Mš-2024,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 7. 2024, č. j. OSZ-136652-38/M-Mš-2024, se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalovaný zamítl dne 10. 7. 2024 námitky žalobce, které směřovaly proti rozhodnutí ze dne 1. 3. 2024, kterým bylo rozhodnuto o tom, že mu od 1. 9. 2023 nenáleží sirotčí důchod, neboť již není nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 20 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“). Z posudku lékaře Institutu posouzení zdravotního stavu (dále také jen „IPZS“) vypracovaném dne 6. 2. 2024 v prvním stupni vyplynulo, že žalobce nesplňuje kritéria § 20 odst. 4 písm. b) a c) ZDP a že v důsledku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho pracovní

schopnost pouze o 30 %. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles jeho pracovní schopnosti bylo označeno zdravotní postižení uvedené v kapitole V., položce 5c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 359/2009 Sb.“).

II. Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

2. Žalobce namítal, že mu nebyl přiznán sirotčí důchod, přestože žádal o jeho prodloužení. Napadené rozhodnutí označil za nesprávné z důvodu, že žalovaný ho neposuzoval jako nezaopatřené dítě, posuzoval invaliditu, ačkoliv o invalidní důchod nežádal. Má zato, že na sirotčí důchod má nárok do 26 let, k čemuž uvedl, že musel ukončit střední školu bez maturitní zkoušky z důvodu zhoršení projevů onemocnění poruchy autistického spektra. Jako nezaopatřené dítě ho stále posuzují jiné správní orgány, a to Úřad práce a Všeobecná zdravotní pojišťovna. Dále uvedl, že za účelem posouzení jeho zdravotního stavu byl vypracován posudek o invaliditě, podle něhož nesplňuje podmínky ani pro přiznání invalidního důchodu, aniž by lékař blíže zkoumal jeho zdravotní stav. Podle žalobce je jeho zdravotní stav natolik vážný, že není schopen soustavného pracovního zatížení a samostatného fungování v běžném životě. Za omezující zdravotní postižení měla být v jeho případě hodnocena nikoliv porucha pohlavní identity, ale porucha autistického spektra.
3. Žalobce má zato, že napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu, a navrhl proto jeho zrušení.
4. Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 24. 10. 2024 uvedl, že prvoposudkem bylo zjištěno, že žalobce není invalidní a že současně nesplňuje kritéria podle § 20 odst. 4 písm. b) a c) ZDP v souvislosti s § 26 téhož zákona. V rámci řízení o námitkách byl vyžádán posudek, z něž vyplynulo, že u žalobce nebylo zjištěno funkční postižení takové závažnosti, které by indikovalo invaliditu. Stav proto neodpovídal žádnému stupni invalidity, ale odpovídal statusu osoby zdravotně znevýhodněné. Žalovaný uvedl, že invalidita žalobce byla posouzena nad rámec jeho žádosti s ohledem na skutečnost, že za nezaopatřené dítě se nepovažuje rovněž dítě, které je poživitelem invalidního důchodu.
5. Žalovaný je toho názoru, že z jeho strany nedošlo k pochybení, že ve věci bylo rozhodováno v souladu s platnými právními předpisy a na základě dvou nezávislých posouzení zdravotního stavu. Navrhl proto žalobu, pokud nedojde ke změně posouzení zdravotního stavu žalobce, zamítnout.

III. Jednání soudu

6. Z jednání soudu nařízeného na den 23. 4. 2025 se oba účastníci omluvili.
7. V průběhu soudního jednání krajský soud provedl důkaz posudkem posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové (dále také jen „PK“ nebo „PK MPSV“) ze dne 14. 1. 2025 ve spojení s jeho doplněním ze dne 18. 3. 2025.
8. PK MPSV ve svém posudku ve spojení s doplňujícím posudkem konstatovala, že žalobce byl k datu vydání napadeného rozhodnutí invalidní, neboť jeho pracovní schopnost poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu celkem o 60 %. Vzhledem k více psychiatrickým diagnózám PK posoudila zdravotní postižení žalobce jako poruchu

psychického vývoje podle kapitoly V., položky 9b přílohy k vyhlášce 359/2009 Sb. s horní hranicí procentního rozpětí, tedy s poklesem procentní míry pracovní schopnosti celkem o 60 %. Žalobce tak byl k datu vydání napadeného rozhodnutí invalidní ve II. stupni.

9. Dále soud provedl důkaz listinou ze dne 6. 8. 2024 nazvanou Potvrzení VZP pro nezaopatřené děti do 26 let, které se nemohou soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc či úraz (č. l. 4 soudního spisu), a listinou ze dne 27. 7. 2023 nazvanou Potvrzení Úřadu práce ČR o neschopnosti se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz od 1. 4. 2023 trvale (č. l. 5 soudního spisu).

IV. Posouzení krajským soudem

10. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v řízení podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního s. ř. s. v mezích žalobních bodů a vycházel přitom ze zjištěného skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 2 s. ř. s.).
11. Po přezkoumání a doplnění dokazování dospěl soud k závěru, že žaloba je důvodná.
12. Podstatou žalobních námitek byla otázka, zda byl zdravotní stav žalobce náležitě zjištěn.
13. Dle § 52 odst. 1 ZDP na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li a) rodič (osvojitel) dítěte, nebo b) osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do péče jiné osoby, jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená v písmenu b) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod stanovené v § 29 nebo § 31 odst. 1 anebo zemřeli následkem pracovního úrazu.
14. Podle § 20 odst. 4 ZDP se za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:
 - a) se soustavně připravuje na budoucí povolání (§ 21 až 23 zákona o důchodovém pojištění),
 - b) se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, nebo
 - c) z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat výdělečnou činnost.
15. Za nezaopatřené dítě se podle § 20 odst. 7 ZDP nepovažuje dítě, které je poživatelem invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.
16. Odborná literatura k této problematice uvádí: „... pro nezaopatřenost po skončení povinné školní docházky dítěte jsou však stanoveny tři alternativní podmínky. Zatímco podmínka uvedená v písmenu a) je blíže popsána v odkazovaných ustanoveních, k podmínkám v písmenech b), c) je třeba upozornit na jejich hmotněprávní rozlišení, které má svůj odraz i v oblasti prokázání některé z těchto podmínek: zatímco u písmena b) postačuje potvrzení ošetřujícího lékaře, u písmena c) – vzhledem k dlouhodobosti nepříznivého zdravotního stavu je nutný posudek lékaře okresní (Pražské) správy sociálního zabezpečení [viz § 8 odst. 1 písm. c) ScZabPús]. Přitom invalidita dítěte sama o sobě neznamená splnění podmínky § 20 odst. 3 písm. c) – pro tento účel je třeba výslovně konstatovat neschopnost vykonávat soustavnou výdělečnou

činnost.“ (Voříšek, Vladimír, Zákon o důchodovém pojištění, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 99; /poznámka soudu: novelou provedenou zákonem č. 303/2013 Sb. došlo ke vložení nového odst. 3 ve zmiňovaném ustanovení a posunutí následujících odstavců; v současné době se tak jedná o § 20 odst. 4 písm. c) ZDP/).

17. Během správního řízení bylo k posouzení nároku žalobce na sirotčí důchod podle § 20 odst. 4 písm. b) a c) ZDP vyžádáno od Institutu posuzování zdravotního stavu posouzení jeho zdravotního stavu. Lékař IPSZ Hradec Králové v prvoposudku ze dne 6. 2. 2024 dospěl k závěru, že se u žalobce jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, že ale není invalidní, neboť jeho pracovní schopnost poklesla pouze o 30 % a nesplňuje kritéria dle § 20 odst. 4 písm. b) a c) ZDP. Postižení hodnotil dle kapitoly V., položky 5c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb.
18. V navazujícím námitkovém řízení byl lékařem námitkového a odvolacího řízení IPSZ vypracován dne 21. 6. 2024 posudek, ve kterém lékař označil jako rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti zdravotní postižení uvedené v kapitole V., položce 5c přílohy č. 359/2009 Sb., s tím, že žalobce není invalidní v žádném stupni (30 %). V uvedeném posudku je pak konstatováno, že v prvním stupni byla posuzována žádost o invalidní důchod a že si posuzovaný může znovu požádat o invalidní důchod.
19. Závěr správního orgánu, zda pojištěnec je či není nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 20 odst. 4 písm. c) ZDP, je tak závislý především na odborném lékařském posouzení. K němu je ve správním řízení podle § 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPSZ“) příslušný Institut posuzování zdravotního stavu. Za tím účelem IPSZ posuzuje mimo jiné invaliditu a změnu stupně invalidity (odst. 1 písm. a/ citovaného ustanovení), či dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav dítěte a jeho neschopnost vykonávat z důvodu tohoto zdravotního stavu výdělečnou činnost (odst. 1 písm. b/ citovaného ustanovení).
20. V posudku porízeném během soudního řízení ve spojení s jeho doplněním označila PK za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce (po opravě v doplňujícím posudku) zdravotní postižení uvedené v kapitole V., položce 9c přílohy č. 359/2009 Sb., s horní hranicí procentního rozpětí s poklesem procentní míry pracovní schopnosti celkem o 60 %; žalobce tak byl k datu vydání napadeného rozhodnutí invalidní v II. stupni. Doložené psychiatrické a psychologické nálezy dle PK dokládají těžké duševní postižení s neschopností se plně socializovat a zapojit do dalšího vzdělávání. PK vyhodnotila oba předchozí posudkové závěry IPZS jako posudkové omyly s neobjektivním zhodnocením doloženého a objektivizovaného stavu.
21. Z uvedeného tak vyplývá, že žalovaný své rozhodnutí opřel o nedostatečně a nesprávně zjištěný zdravotní stav žalobce.
22. K uvedenému krajský soud dodává, že zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění posuzuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, pokud bylo napadené rozhodnutí vydáno na základě posudku Institutu pro posuzování zdravotního stavu. Při přezkumu takového rozhodnutí neposuzuje soud věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti. Posudek posudkové komise MPSV soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své

celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, čj. 6 Ads 11/2013-20). Uvedeným požadavkům kladeným na tyto posudky (úplnost a přesvědčivost) posudek PK MPSV v Hradci Králové ze dne 14. 1. 2025 ve spojení s doplňujícím posudkem ze dne 18. 3. 2025 vyhovuje.

23. Dále je nutno k věci samotné konstatovat, že po posouzení zdravotního stavu žalobce je pro posouzení jeho nezaopatřenosti (ve vztahu k dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu) podstatné a zásadní zjištění, zda je či není schopen vykonávat výdělečnou činnost. V námitkovém řízení se však lékař touto schopností podrobněji nezabýval a hodnotil pouze míru invalidity, která může být v daném případě pouhým vodítkem. Skutkový stav tak ani v námitkovém řízení nebyl posouzen dostatečně (a správně), když napadené rozhodnutí vychází z posudku, který se podmínkami nezaopatřenosti dítěte ve smyslu § 20 odst. 4 písm. c), příp. písm. b), ZDP, tj. zejména zda je či není z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu schopno vykonávat výdělečnou činnost, nezabývá. Těmito podmínkami se žalovaný ve svém rozhodnutí nijak blíže nezabýval, když ke schopnosti žalobce vykonávat pracovní činnost bez dalšího vysvětlení pouze konstatoval, že míra poklesu jeho pracovní schopnosti činí 30 %. Žalovaný se tak vůbec nezabýval (a nevysvětlil), proč žalobce nesplňuje podmínky § 20 odst. 4 písm. c), případně písm. b) ZDP.
24. Nad rámec uvedeného krajský soud dodává, že ze žalobcem předloženého potvrzení VZP a Úřadu práce ČR vyplynulo, že je pro účely zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, považován na základě lékařského potvrzení za nezaopatřené dítě ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b). Pojem „nezaopatřené dítě“ je jak v zákoně o státní sociální podpoře, tak v zákoně o důchodovém pojištění konstruován shodně, lze tak usuzovat, že by takové potvrzení mohlo být relevantní i pro účely posouzení nároku na sirotčí důchod ve smyslu § 20 odst. 4 písm. b) ZDP.

V. Závěr a náklady řízení

25. S ohledem na shora uvedené krajský soud výrokem I. zrušil ve smyslu § 78 odst. 1 s. ř. s. napadené rozhodnutí a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, v němž žalovaný zohlední výsledky dokazování provedené před soudem (§ 78 odst. 4 a 6 s. ř. s.). Právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, je v dalším řízení správní orgán vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Žalovaný si v navazujícím řízení pro prokázání (ne)schopnosti vykonávat výdělečnou činnost ve smyslu § 20 odst. 4 písm. c) ZDP vyžádá tomu odpovídající typ posudku lékaře námitkového řízení ve smyslu § 8 odst. 1 písm. b) ZOPSZ.
26. Výrok II. o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl sice ve věci úspěšný, ale žádné náklady řízení, které by mu v souvislosti se soudním řízením vznikly, nespecifikoval, přičemž ze spisu ani nevyplývá, že by mu nějaké náklady vznikly.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu.

Jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost. (§ 12 odst. 1, § 102, § 104a odst. 1, § 106 odst. 2 a 4 s. ř. s.).

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 23. dubna 2025

Mgr. Helena Konečná v. r.
samosoudkyně